

विशेष केंद्रीय सहाय्य योजने अंतर्गत
“महिला बचत गटांना शेळी युनिट पुरवठा
करणे (Supply of Goat Units to Women
SHGs (१० Female+ १ Male)”या
योजनेच्या मार्गदर्शक सुचनांना मंजुरी
देणेबाबत..

महाराष्ट्र शासन
आदिवासी विकास विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: केंद्रीय-२०१९/प्र.क्र. २९/का-१९
मंत्रालय, मुंबई ४०००३२
तारीख: २२/११/२०२२

वाचा-

१. समक्रमांकित शासन निर्णय दिनांक २६.७.२०२२ व दिनांक २६.१२.२०२२
२. आयुक्त, आदिवासी विकास यांचे पत्र क्र. विकेस२०१५/प्र.क्र.१४/का.८(५)/६३१८ दि.१७.०९.२०२३

प्रस्तावना -

आदिवासी बांधवांची उपजीविका पावसावर आधारित शेती असल्यामुळे प्रत्येक वर्षी शेतीच्या माध्यमातून निश्चित उत्पन्न मिळेल याची हमी नसते. शेतीबरोबरच शेतीशी निगडीत बकरीपालन हा जोडधंदा केल्यास त्यांना निश्चित उत्पन्नाची हमी मिळू शकेल व या व्यवसायाशी मुख्यत्वे महिला वर्ग निगडीत असल्याने महिला बचत गटांना १० शेळी व १ बोकड यांचे युनिट देण्याच्या हेतुने वाचा क्र. १ येथील शासन निर्णयान्वये मार्गदर्शक सुचनांना मान्यता देणेत आली आहे. वाचा क्र. २ येथील पत्रान्वये सदर मार्गदर्शक सुचनांमध्ये सुधारणा करण्याची विनंती आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक यांनी केली आहे. सदर अनुषंगाने कार्यक्रमाच्या मार्गदर्शक सुचना सुधारित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधिन होती.

शासन निर्णय-

बकरीपालनाच्या माध्यमातून महिला बचत गटांचे उत्पन्न वाढून बचत गटांचे बळकटीकरण करणे, त्यांचे स्थलांतर कमी करणे या कार्यक्रमांतर्गत मंजूर “Supply of Goat Units to Women SHGs (१० Female+ १ Male) ” या रु ५००.०० लक्ष इतक्या किंमतीच्या योजनेच्या मार्गदर्शक सुचनांबाबत वाचा क्र. १ येथील निर्गमित करणेत आलेल्या शासन निर्णयांसोबतच्या परिशिष्ट १ मधील मुद्दा क्रमांक २, ३, ८ व ९ मध्ये या निर्णयासोबत जोडलेल्या परिशिष्ट क्रमांक १ मध्ये नमुद केल्याप्रमाणे सुधारणा करण्यास मंजूरी प्रदान करण्यात येत आहे. उपरोक्त मुद्दांव्यतिरिक्तचे मुद्दे व उपरोक्त मुद्दांमधील २ व ८ मधील अन्य उपमुद्द्यांमध्ये कोणताही बदल करणेत आलेला नाही.

२. सदर मार्गदर्शक सूचनांनुसार वितरीत तरतुदींच्या मर्यादेत योजना राबविण्याबाबत त्वरीत कार्यवाही आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक यांनी करावी व त्याचे उपयोगिता प्रमाणपत्र आर्थिक व भौतिक अहवालासह शासनास सादर करण्याची दक्षता घ्यावी.

३. हा शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेताक २०२३११२२१६४०१२८३२४ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(स. श्री. खांडेकर)
कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा.मंत्री आदिवासी विकास यांचे खाजगी सचिव ,मंत्रालय,मुंबई
२. मा.राज्यमंत्री आदिवासी विकास यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
३. मा. सचिव,आदिवासी विकास,मंत्रालय,मुंबई
४. प्रधान सचिव, प. दु. म. विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
५. आयुक्त,आदिवासी विकास,महाराष्ट्र राज्य,नाशिक.
६. आयुक्त, पशुसंवर्धन, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
७. व्यवस्थापकीय संचालक, पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी महाराष्ट्र मेंढी व शेळी महामंडळ, गोखलेनगर, पुणे.
८. सर्व सहसचिव/उपसचिव ,आदिवासी विकास विभाग,मंत्रालय,मुंबई.
९. सर्व अपर आयुक्त ,आदिवासी विकास,नाशिक
१०. सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद.
११. सर्व प्रकल्प अधिकारी आदिवासी विकास
१२. संगणक समन्वयक,आदिवासी विकास विभाग,मंत्रालय,मुंबई
१३. निवड नस्ती (का.१९) आदिवासी विकास विभाग,मंत्रालय,मुंबई

परिशिष्ट - १

सन २०१४-१५ मधील विशेष केंद्रिय सहाय्य अंतर्गत मंजूर योजना

२	योजनेतील लाभार्थी / युनिट संख्या	<ul style="list-style-type: none"> ➤ एकुण लाभार्थी ४८२ ऐवजी <p>निवड झालेल्या लाभार्थ्याना पुरविण्यात येणा-या शेळीगटांच्या (उस्मानाबादी/ संगमनेरी अथवा स्थानिक) जातींना अनुज्ञेय असणाऱ्या रक्कमेवर लाभार्थी संख्या ठरेल. तथापि लाभार्थी संख्या ४८२ पेक्षा कमी नसेल. होणाऱ्या बचतीच्या प्रमाणात अधिकचा लक्षांक आयुक्त, आदिवासी विकास हे ठरवतील.</p>																							
३	योजनेसाठी येणाऱ्या खर्चाचे सविस्तर अंदाजपत्रक	<ul style="list-style-type: none"> ➤ कार्यक्रमांतर्गत लाभार्थ्याच्या भौगोलिक क्षेत्रानुसार उस्मानाबादी/ संगमनेरी किंवा स्थानिक जातीचे शेळीगट पुरवण्यात येईल. <table border="1"> <thead> <tr> <th>अ. क्र.</th><th>तपशिल</th><th>दर</th><th>१० शेळ्या / १ बोकड रक्कम (रु.)</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>१.</td><td>शेळ्या खरेदी</td><td> रु.८०००/- प्रति शेळी (उस्मानाबादी/ संगमनेरी जातीच्या पैदास सक्षम शेळ्या) रु.६०००/- प्रति शेळी (अन्य स्थानिक जातीच्या पैदास सक्षम शेळ्या) </td><td> रु.८०,०००/- (१० शेळ्या) रु.६०,०००/- (१० शेळ्या) </td></tr> <tr> <td>२.</td><td>बोकड खरेदी</td><td> रु.९०,०००/- (उस्मानाबादी/ संगमनेरी जातीचा नर) रु.८,०००/- (अन्य स्थानिक जातीचा नर) </td><td> रु.९०,०००/- (१ बोकड) रु.०८,०००/- (१ बोकड) </td></tr> <tr> <td>३</td><td>शेळ्या बोकडाचा विमा वर्षासाठी) व / (३</td><td>९२.७५% (अधिक ९८% वस्तु व सेवाकर)</td><td> रु.१३,५४५/- (उस्मानाबादी/ संगमनेरी जातीसाठी) रु.१०,२३१/- (अन्य स्थानिक जातीसाठी) </td></tr> <tr> <td></td><td>एकुण खर्च :-</td><td> (उस्मानाबादी/ संगमनेरी जातीसाठी) (अन्य स्थानिक जातीसाठी) </td><td> रु. १,०३,५४५/- रु. ७८,२३१/- </td></tr> <tr> <td>८</td><td>योजना राबविण्याची</td><td> <ul style="list-style-type: none"> ➤ लाभार्थ्यांकडुन उस्मानाबादी/ संगमनेरी जातीच्या पैदासक्षम शेळ्या/ </td></tr> </tbody> </table>	अ. क्र.	तपशिल	दर	१० शेळ्या / १ बोकड रक्कम (रु.)	१.	शेळ्या खरेदी	रु.८०००/- प्रति शेळी (उस्मानाबादी/ संगमनेरी जातीच्या पैदास सक्षम शेळ्या) रु.६०००/- प्रति शेळी (अन्य स्थानिक जातीच्या पैदास सक्षम शेळ्या)	रु.८०,०००/- (१० शेळ्या) रु.६०,०००/- (१० शेळ्या)	२.	बोकड खरेदी	रु.९०,०००/- (उस्मानाबादी/ संगमनेरी जातीचा नर) रु.८,०००/- (अन्य स्थानिक जातीचा नर)	रु.९०,०००/- (१ बोकड) रु.०८,०००/- (१ बोकड)	३	शेळ्या बोकडाचा विमा वर्षासाठी) व / (३	९२.७५% (अधिक ९८% वस्तु व सेवाकर)	रु.१३,५४५/- (उस्मानाबादी/ संगमनेरी जातीसाठी) रु.१०,२३१/- (अन्य स्थानिक जातीसाठी)		एकुण खर्च :-	(उस्मानाबादी/ संगमनेरी जातीसाठी) (अन्य स्थानिक जातीसाठी)	रु. १,०३,५४५/- रु. ७८,२३१/-	८	योजना राबविण्याची	<ul style="list-style-type: none"> ➤ लाभार्थ्यांकडुन उस्मानाबादी/ संगमनेरी जातीच्या पैदासक्षम शेळ्या/
अ. क्र.	तपशिल	दर	१० शेळ्या / १ बोकड रक्कम (रु.)																						
१.	शेळ्या खरेदी	रु.८०००/- प्रति शेळी (उस्मानाबादी/ संगमनेरी जातीच्या पैदास सक्षम शेळ्या) रु.६०००/- प्रति शेळी (अन्य स्थानिक जातीच्या पैदास सक्षम शेळ्या)	रु.८०,०००/- (१० शेळ्या) रु.६०,०००/- (१० शेळ्या)																						
२.	बोकड खरेदी	रु.९०,०००/- (उस्मानाबादी/ संगमनेरी जातीचा नर) रु.८,०००/- (अन्य स्थानिक जातीचा नर)	रु.९०,०००/- (१ बोकड) रु.०८,०००/- (१ बोकड)																						
३	शेळ्या बोकडाचा विमा वर्षासाठी) व / (३	९२.७५% (अधिक ९८% वस्तु व सेवाकर)	रु.१३,५४५/- (उस्मानाबादी/ संगमनेरी जातीसाठी) रु.१०,२३१/- (अन्य स्थानिक जातीसाठी)																						
	एकुण खर्च :-	(उस्मानाबादी/ संगमनेरी जातीसाठी) (अन्य स्थानिक जातीसाठी)	रु. १,०३,५४५/- रु. ७८,२३१/-																						
८	योजना राबविण्याची	<ul style="list-style-type: none"> ➤ लाभार्थ्यांकडुन उस्मानाबादी/ संगमनेरी जातीच्या पैदासक्षम शेळ्या/ 																							

	<p>कार्यपद्धती</p> <p>बोकडाची खरेदी प्राधान्याने अधिकृत बाजारातुन करण्यात येईल. ऐवजी लाभार्थ्यांकडुन उस्मानाबादी/ संगमनेरी किंवा स्थानिक जातीच्या पैदासक्षम शेळ्या/ बोकडाची खरेदी प्राधान्याने अधिकृत बाजारातुन करण्यात येईल.</p> <p>➤ खरेदी केल्या नंतर शेळ्यांचा विमा उत्तरवणे बंधनकारक राहील . ऐवजी शेळी गटाचा विमा स्थानिक कंपनीकडुन प्रकल्प अधिकारी यांचे नावे काढण्यात यावा व सहअर्जदार म्हणुन लाभार्थी यांचे नाव लावण्यात यावे.</p> <p>➤ खरेदी शक्यतो एकाच वेळी करावी. ऐवजी सर्व लाभार्थ्यांकरिता शेळीगटाची खरेदी एकाच वेळी करणे शक्य नसल्यास किमान एका प्रकल्प कार्यालयातील लाभार्थ्यांकरिता शेळीगटाची खरेदी एकावेळी करण्यात यावी व तेही शक्य न झाल्यास तालुकानिहाय शेळीगट खरेदी करण्यात यावेत.</p> <p>➤ लाभार्थ्यांना शेळी गटाचे वाटप करण्यासाठी नजीकची शाळा किंवा अन्य सार्वजनिक ठिकाण याची निवड करण्यात यावी. सदर ठिकाणाहुन लाभार्थ्यांने स्वखर्चाने वाहतुक करावयाची आहे.</p>
९	<p>निधी वितरण कार्यपद्धती</p> <ul style="list-style-type: none"> कार्यक्रमाचा संपुर्ण निधी रु. ५००.०० लक्ष महामंडळास वर्ग करणेत यावा. महामंडळाने सुरवातीला ४८२ लाभार्थ्यांना कार्यक्रमाचा लाभ द्यावा. स्थानिक जातीच्या शेळीगटाचा पुरवठा केल्यामुळे बचत होणाऱ्या निधीच्या प्रमाणात आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक यांच्याकडुन अधिकचा लक्षांक प्राप्त करून त्याप्रमाणे लाभार्थ्यास लाभ द्यावा. निधी विनावापर बराच कालावधी राहु नये याकरिता आयुक्त, कार्यालयाने निधी वितरीत केल्यानंतर व लाभार्थ्यांची यादी सादर केल्यानंतर वाजवी कालावधीत महामंडळाने लाभार्थ्यांना कार्यक्रमाचा लाभ द्यावा. महामंडळाने योजनेच्या अटी शर्तीनुसार लाभार्थी महिला बचत गटास शेळी/ बोकड यांचा पुरवठा करून छायाचित्रांसह अहवाल, शेळी/ बोकड वाटपाची बचत गट निहाय पोच पावती, योजनेच्या फलनिष्पतीबाबत अहवाल व उपयोगिता प्रमाणपत्र आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक यांना सादर करावा.